

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1978 — Any XXXVIII

BARCELONA 24 DE NOVEMBRE 1916

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims — Atrassats: 20

Poste.

DEL GRAN MÓN

—Gracies per haver assistit a aqueixa festa en celebració del meu primer vestit llarg.

—No hi ha de què, senyoreta. Quan se l'escursi, avisi, que tornarem a venir amb molt gust.

El Nadal del voluntari

QUÈ és la patria? La resposta és immediata: la terra on hem nascut. Un catalanista replicaria: «Sí, però per considerar la terra natal com a pròpia, se'ns denigra i persegueix. Hi han dues patries: la natural i l'organització que produeix un Estat nomenat també patria.» Les definicions van seguint: Es la llengua i les tradicions com a l'Alemanya; és la voluntat i l'història com a Suïça; és la religió i la monarquia com a Rússia; és l'arbitrarietat que el Destí ha santificat a Bèlgica...

Per a un home que lluita sota banderes estrangeres, que defensa una terra on no ha nascut, que parla una llengua que no és la seva ¿què serà la patria? Els nostres voluntaris a França ¿quina noció tindran de la patria? Cap, respondrà algú obtús. Són aventurers desarrelats o internacionalistes sense patria. I no ho són. Tal volta en cap home s'hagi produït, com en ells, una conjunció tan formidable d'una patria territorial i d'una patria ideal. Tot home, s'ha dit, té dues patries: la seva i França. An aquesta síntesi d'homes superiors ¿qui ha arribat més intensa i heroicament que els nostres voluntaris?

La patria espiritual, França, els hi dona tot: el pa de cada dia, l'afany de glòria, la empremta heroica i els germans de guerra units per a la vida i per a la mort. La patria territorial, Catalunya, ¿què aporta an aquests fills seus que estan vivint la més alta epopeia dels segles? Res o gairebé res. Uns paquets que unes santes dones confeccionen aprofitant les tardes dominicals, i uns quants francs que reben del «Comitè de germanor amb els voluntaris catalans». Molt lloable, però encara insuficient. Sobre aquests homes hem de posar una permanent i abnegada preocupació nostra. «El nostre lloc és a les trinxeres», ens diem de vegades. Sí, però ens manca la voluntat o el coratge que han tingut aquests homes. Per això els seus braços armats que ofereixen a França, valen més que totes les nostres escriptures i que tots els nostres dibuixos i les nostres peroracions i aqueixes monedes ofertes devotament.

El quotidià guerrear farà que no pensin insistentment amb Catalunya aquests homes èpics, però s'acosta una nit d'evocacions sentimentals, en la qual, allà, en la soletat dels camps devastats, sorgiran els espectres familiars i patriòtics. En aquesta nit de Nadal, tots els soldats

de França tindran un record, una mica de vi i un most, que seran la transsubstanciació del còs i de l'ànima de la França. Però ¿què hauran, per a confortació en la vetlla sagrada, els nostres voluntaris? ¿Amb què alegraran els seus cors, que pot-ser se sentiran en la nit alegre més en solitud i engunia que en la batalla?

El «Comitè» ha pensat en organitzar un «Nadal del voluntari català» per a que rebi aquest aqueixes coses que, rebudes allà en les trinxeres, seran entendridores com si fossin els presents més purs de la patria. Hem observat que en aqueixos homes rodamons poden més les casolanes costums i els típics menjars, que no pas les enfàtiques teories i els lírics sentimentalismes. Li parleva a un català que ve del món, de nacionalisme i en els ulls li veïeu una incomprensió i una indiferència; però beu en porró vi clàssic de la terra, tasta menjars que són troços de patria o bé escolta una cançó catalanesca, i sent com retorna a la seva ànima l'inexpressable goig de la patria recobrada.

Quan arribi a les trinxeres el corn de l'abundància de Catalunya, i les dures mans dels voluntaris rebin les llonganices i els turrons i les fruites i les ampolles dels vins dels avis, el moscatell i el ranci eterns, sentiran que'ls arriba la patria. Perquè un turró o una butifarra són també, com la llengua o la tradició, patria. I ells, els grans catalans, besaràn aquestes ofrenes com si fós la mateixa terra catalana.

Per ells, per aqueixes ànimes, les més pures que [ha creat Catalunya, pel tremolor patriòtic que sentiran quan rebin les ofrenes nostres, tingueu, amics, una prodigalitat tres vegades santa, perquè serà per a Catalunya, per als soldats de Catalunya i per a la França, que sigui sempre beneïda i exaltada!

PARADOX

Els donatius poden enviar-se al domicili del secretari del «Comitè», Passeig de Gràcia, 41, según, primera.

Del Jardí dels humoristes

L'APRENENT DE TAPICER, HONRAT

O

LA VIRTUT MAL RECOMPENSADA

Un servidor de vostès vivia—si és que se'n pot dir viure de fer la viu-viu—en una torreta econòmica (casa barata) al cap de munt del passeig de la Regina Elisenda, aprop de Pedralbes.

Entre altres mobles tenia un silló molt vell, entapissat de vellut color magrana, una deixa de la meva avia, de la

cual no volia despendre-me'n tant perquè era un seient molt còmode, com per la memoria que representava.

Pero el moble era tan atrotinat, el vellut del cul tant ple de tiraganyes i esquinços, la fusta tant esquerdada, que un dia vaig determinar fer-lo adobar per un bon tapicer.

Un bon tapicer?... Efectivament, varen recomanar-me'n un de molt acreditat que té establiment obert per allà als volts de Santa Maria.

Jo que m'hi presento, aprofitant un dia que vaig tenir de baixar a Barcelona per altres diligències.

Un vell i dos aprenents estaven refent unes cadires amb molles. Entro i em dirigeixo al vell.

—Escolteu, bon home... ¿Que no m'adobaríeu un silló molt tronat que tinc a casa?

—Prou. Deixi'm la dressa i li enviaré a cercar.

—Passeig d'Elisenda, número 127, torre, Pedralves.

—Caram!... Si que és lluny!...

—Ja donaré alguna cosa al noi que me'l porti.

Els dos aprenents, al sentir això, es miraren de reüll, com volguent dir: «Hi haurà propinal»

Fets els tractes, l'endemà dematí se'm presenta a Pedralves un dels dos aprenents, a buscar-me el silló. Li entrego, se'l emporta; i, al cap de dos dies, quan més tranquil estava i ni menys pensava amb el silló ni amb que tapicers hi haguessin al món, sento trucar a la porta de la meva torre.

Vaig a obrir i ¿mai diríeu qui era?... L'altre aprenent de casa el tapicer de Santa Maria.

—Deu lo guard.

—Què vols, noi?

—Sóc un dels aprenents de...

—Sí, ja et conec. ¿Què passa?

—Doncs miri que, al desfer el séu silló, a dins de les tripes, entre una molla i la fusta, hi he trobat aquesta mitja pesseta... Es veu que algun dia a vostè li devia caure de la butxaca i, entrant per un estrep o per alguna esquerdada de les moltes que hi han en el moble, degué fer-se fonedica sense que vostè se'n adonés.

—Oh, Déu meu!...

—Amb això, com que no vui res que no sigui meu... si es servit, aquí té la mitja pesseta.

—Això es molt dignel—vaig dir-li tocat de la seva honradesa. I amb ganes de recompensar generosament la seva virtut, vaig tancar la porta amb un gest de protecció tot afegint—Gracies, maco; no la vui, ja te la pots quedar per tu.

Quan ja respirava, satisfet de la meva magnànima actitud i de la seva bona obra, sento des de dintre que l'aprenent grinyola al peu de la finestra:

—Morrall, més que morrall!... Venir de Santa Maria a dur-li dos ralets, i no donar-me més que mitja pelal!...

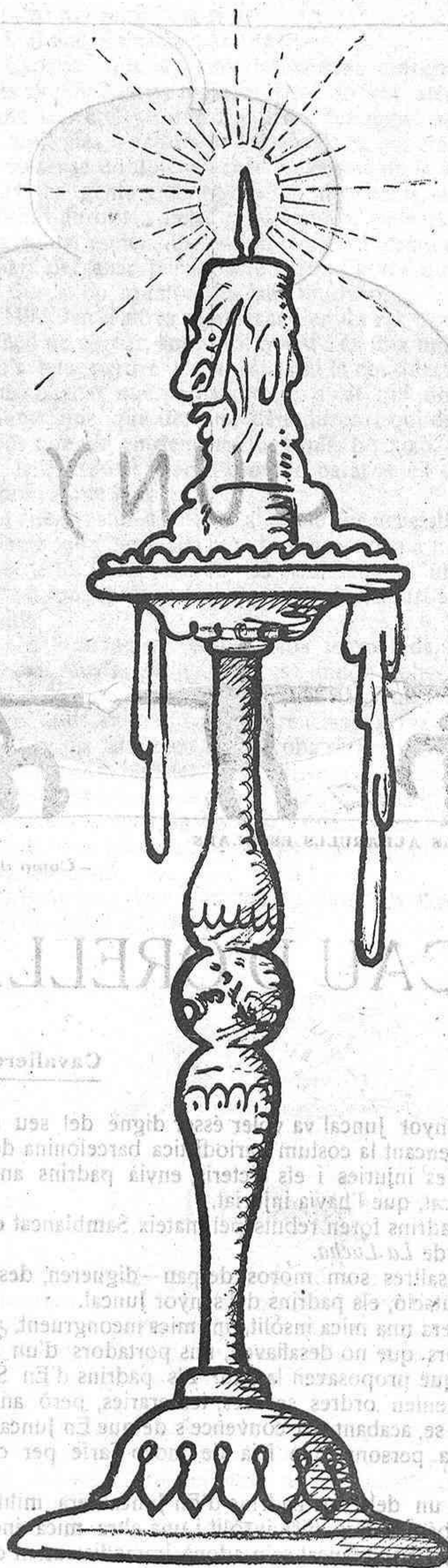
P. LORLEAU

Diàleg entre casats, a la peixera del Circol del Liceo.

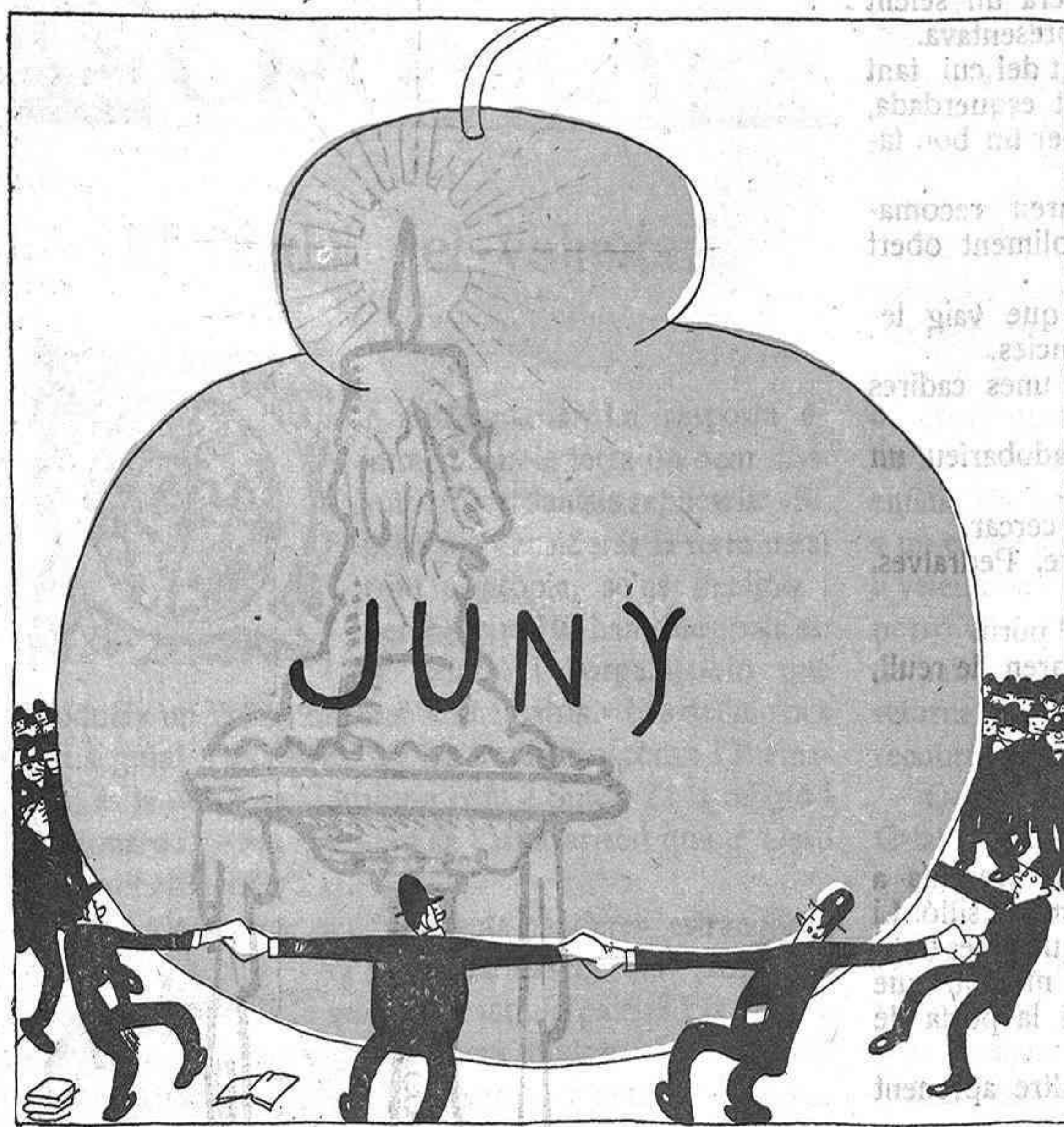
—Ve't-aquí que, al últim, vaig enterar-me que la dona m'enganyava...

—Amb un amic del Circol?

—Amb un circol d'amics!...

Un cirli que s'acaba

ELS ALDARULLS ESCOLARS

— Como decíamos ayer...

A CAU D'ORELLA

Cavalleresca

El senyor Juncal va voler ésser digne del seu cognom, i trencant la costum periodística barcelonina de no recollir les injúries i els dicteris, envià padrins an En Samblancat, que l'havia injuriat.

Els padrins foren rebuts pel mateix Samblancat en la redacció de *La Lucha*.

—Nosaltres som moros de pau— digueren, després de la salutació, els padrins del senyor Juncal.

Allò era una mica insòlit, una mica incongruent. ¿Uns desafiadors que no desafiaven, uns portadors d'un *ultimatum* que proposaven la pau? Els padrins d'En Samblancat tenien ordres severes, temeraries, però anaren amansint-se, acabant per convence's de que En Juncal era una bona persona, que feia de moro-Tarfe per promís.

Però un dels dos padrins d'En Juncal era militar, i allò també era una mica insòlit i una altra mica incongruent. En Samblancat se'n adonà immediatament de la situació:

—Li adverteixo, senyor capità, que jo estic processat una vintena de vegades.

—No hi fa res.

—Pels militars.
—No hi fa res.
—I que estic reclamat altres vint vegades.

—No hi fa res.
—I que vostè, en lloc de portar-me al camp de l'honor, m'hauria de fer detenir.

L'oficial se va quedar mirant an En Samblancat. Realment en aquell minyó hi havia quelcom d'extraordinari. Allò era molt cavalleresc i molt llògic. L'oficial s'aixecà, preguntant al seu company que el substituís.

En Juncal nomenà un altre padrí, el senyor Benítez, capità de barco. En Juncal volia un capità, de terra o de mar. Amb ell s'embarcaren i conduí la colla cavalleresca a una acta suau, reposada i reparadora, com una dàrsena.

Les tribulacions d'En Rius

Pel municipi fan conversa els capitosts sobre la conveniència de produir la dimissió de l'alcalde, immediatament que torni de Madrid. Tornarà, diuen, amb les butxaques buides, sense haver aconseguit ni la concreta viabilitat del Dipòsit Franc, ni la reforma de l'Hisenda municipal, ni altres aventatges que's comprometé aconseguir ell sol, per la seva força personal, sense intervenció de comissions municipals que

s'oferiren a secundar-lo.

Però, ademés, l'acusa d'haver promogut o secundat les acusacions contra el Comitè de l'Exposició. Ara, quan han anat alguns membres d'aquest per a pregar an el Marquès de Comillas que retirés la seva dimissió i an En Romanones que no cregués les acusacions fetes per En Ballvé en el Congrés.

La comissió començà a parlar davant d'En Romanones. En Rius era al davant i quan acabaren les explicacions dels comissionats, En Romanones els hi digué que ell no creia res, que ell no havia dit res, i que els seus informes els devia an En Rius.

La comissió ha tornat repetint, com a venjança, una frase de l'Alba. En Durán és el primer en repetir-la:

—¿Sabeu com li diu l'Alba an En Rius? Doncs li din «el joven portugués».

Realment En Rius és una mica inflat, però En Durán està massa desinflat. En Rius és portuguès i ell andorrà.

La «Moños»

Deixem l'alcalde, deixem els periodistes, deixem les altes ornamentacions de la ciutat. Aquesta dòna que passa amb estrafalaries sobiranies i parracs decoratius, també és una baixa ornamentació de la ciutat. Es «La Moños». Al veure-la, demanem que la recullin, que s'emportin el seu espectacle ingràt an algún recó misericor-

diós. Però un amic, ens diu quelcom dramàticament grotesc:

- Doncs aquesta dona té un amor.
- Un amor?
- I té més.
- Què?
- Té un *maqueraux!*

Disquisició

Una *partida* de mitges fa pocs dies he comprat i crec que mala *partida* m'han fet aquells negociants. Avui les desembolico i desseguida he *calat* que moltes eren *calades* sense haver-ne demanat. Indecís, miro i *remiro* i a *Ramiro*... l'albarà dirigeix la mercaderia, segons m'adono un xic tard. —I per què en deuen dir *mitges*?— posant-me a filosofar, m'he preguntat; i fins una, rumiant-ho, n'he agafat. I m'he dit: —Eixa és *sencera* i dir-ne *mitja* no escau. Però també, convinguem'hi, d'un parell és la meitat, lo qual vol dir sens reparos, que dóna aquest resultat: Si bé és cert que n'hi ha *mitja* com a parelles comptant, com a *mitja* és ben sencera... i si el cas no es veu prou clar, jo crec que «a mi m'en feu *mitja*» serà qüestió d'exclamar!

MIQUEL GUINART

Memoria

sobre l'home al qual li falta un duro

Dedicada als amos de les caixes d'empenyos de Barcelona y aixamplis.

Pares, mares, cavallers en general, vos parlaré d'una de les malalties més terribles que s'aferren a la gent del nostre braç i molt especialment a n'els fills de lo que hem decidit dir-ne casa bona o casa de menestrals arreglats.

Quants de vosaltres, pares, mares, oncles, avis i tutors, no vos vantareu manta vegada, dient:

—Al noi no li falta res!

I, al noi, li mancava un duro.

Capeixo, que donades les vostres morigerades costums es difícil fer-se'n càrrec, però jo vos asseguro amb la mà sobre el pit que al vostre encarregat, nebot, net o fill, molt més li valdria haver agafat la pigota, que trovar-se sense un duro en certs moments de la vida.

Hi ha gents que necessiten dos cents, mil duros... cent mil duros si voleu... però aquests, mentres necessiten la quantitat esmentada, conserven a la butxaca el duro necessari per anar per tot arreu. Son l'home que necessita mil duros, no aquell a qui falta un duro.

N'hi han d'altres que necessiten un ral, dos rals. Això és fàcil de copsar, sobre tot quant s'és una mica descarat i no's tem perdre les amistats ni la consideració social. Consideració, que pert molt més aviat qui demana deu cèntims que qui demana deu duros, i qui demana deu duros que qui en demana dos cents. En això del demanar, la qüestió es tirar al dret, no parar-se en quantitats i embollica que fa fort.

I anem, estimats oients, al home que necessita un duro. L'home que necessita un duro acostuma a no ser-ho— però de tot hi han cassos—és habitualment un mig home, un pollet tot just nat, un gallet que surt al corral de la vida.

No li manquen vestits cada temporada, ni berrets nous, ni sabates enllustrades, se muda colls y punys a diari i la criada li diu senyoret. Però, un dia arriba en que ni colls, ni vestits, ni reverencies li serveixen per res.

Es el dia fatídic en que's troba sense duro. El troba a faltar per lo que sia, no'ns fiquem en històries ni matemàtiques; la qüestió és que'l necessita. I com que la necessitat no te llei, paga la festa el paraigües, o l'agulla de corbata, o el rellotge que li regalà la tia quant feu la primera comunió.

Els de les caixes d'empenyos aimen als nostres herois com un infant a la dida.

Pic

L'invasió

Molt abans de la guerra va córrer per les planes dels setmanaris humorístics francesos un *Echo d'Espagne* que no deixa de tenir certa gracia i que, avui, després de lo que ha passat i en previsió de lo que pot succeir convindria que tinguesin ben present els neutralistes germànòfils.

L'anècdota de referencia se dóna per autèntica i fou recollida a Toledo, la terra clàssica de les espases invictes i de les *teies* adornades amb aquell encara més clàssic «¡Viva mi dueño!».

Un subquife del Ministeri de Estat espanyol, que acabava d'arribar de Madrid i un conegut polític francès, diplomàtic que's distingeix per la finor de ses ironies, platicaven animadament en el fumador del Restaurant.

El madrileny remarcava amb vivíssima emoció els treballs que s'estaven fent aleshores per a una nova i ferma

—Santa Mandra abandoneu-me fins a tenir el llit fet de nou.

—Pelut de fòra, pelut de dins, alça la cama i fica't dins.

intel·ligència franco-espanyola. I celebrant-la de tot cor, aplaudia als Governos de amb dues nacions donant extraordinària fogositat a les seves paraules.

—Crec sincerament—exclamava—que vostès, els francesos, se n'han d'alegrar de debò.

—Sí; les simpaties no hi són mai de més—responia el gabatx.

—Es clar que no. A vostès els convé molt més ésser amics, que enemics nostres.

—A tots, a tots, ens convé.

—Pero a vostès, als francesos, molt més.

—Per què?

—Molt senzill, Figuri's que vé la tant anunciada ruptura de França amb Alemanya. Si vostès no són ben amics nostres, en el bò de la guerra, nosaltres els podem perjudicar molt; els podem perjudicar al extrem de fer la balança contra França.

—Vol dir?... Tant?...

—Naturalment.

—No ho veig clar.

—Doncs no ho dubti. Imagini's una invasió d'espanyols passant la frontera sobtadament i caiguent damunt de vostès com una onada...

—Oh, bél... Vostè's creu que la frontera's passa així com així?...

—Qui ens en privaria?

—L'Aduana!...

Pisos econòmics

«On aniràn a viure, ara, els pobres?»

Aquesta pregunta es feia tot-hom quan l'Ajuntament va començar a tirar cases velles a terra, amb motiu de la Reforma.

Realment el problema era bastant difícil de solucionar; centenars i centenars de famílies necessitades, o de guardiola molt reduïda se vegeren obligades a traslladar-se de barraca; però... a on?... *That is the question!*...

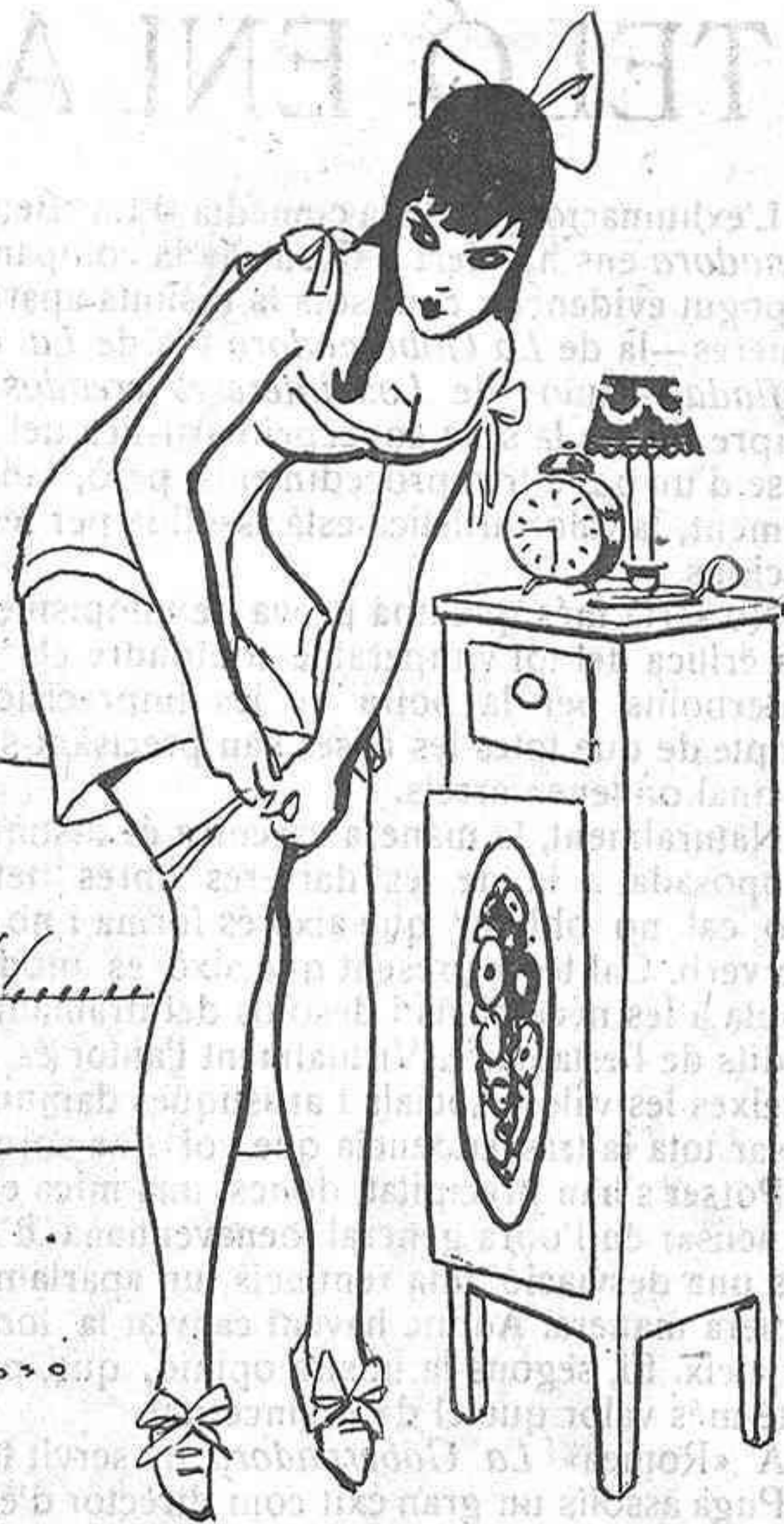
Per a trobar cases barates s'havia d'anar a les barriades extremes; al cap de munt de Sans, al Poble Nou, a Horta. D'aqueixes, les que eren realment econòmiques, no donaren l'abast, i amb les altres, pagat tramvies o gasto de temps i de calçat, no'ls sortien els comptes.

I vingué altre cop el cas de preguntar-se «On aniràn a viure, ara, els pobres?»

Però, als pobres, la mateixa apremiant necessitat els fa tenir enginy i picardia. I ara ja sabem on viuen, els pobres: se'n han anat als millors carrers del nostre Aixamplis.

L'especulació va començar després de la peste del tifus, ara fa dos anys. Aleshores van desllogar-se molts pisos de cases bones, sobre tot en els punts que havien sigut infestats per l'epidemia. Fins alguns propietaris es vegeren obligats a baixar el lloguer.

Aleshores els pobres digueren: aquesta és la nostra; i s'instalaren en mig del senyoriu. Com?... En quina forma?... Ara ho sabreu.

— Les lligacames són l'origen de les mitges.

— Bategem-nos i rentem-nos del pecat de cada dia. No tot ha d'ésser netejar-se del original a les piles de l'església.

L'altre dia topàrem amb un vell amic que abans s'estava a la desapareguda Plaça del Oli.

— On viviu ara Quimet?

— A la Gran Via, en un tercer pis molt gran i molt maco, ple de sol, amb una gran galeria, amb ascensor i tot.

— Caram!... si que haveu pujat d'estat!... En deuen pagar una pila de lloguer?...

— No ho creguis. No me'n faig sinó cinc duros... Lo que és que ens l'havem partit amb set families.

— Cinc per set, trentacinc... Justa!... Heu trobat la manera de que un pis car surti econòmic!...

Rims de l'hora

AUTOMNAL

La pluja de tardor s'escola minça
 enllordant de fangueig els asfaltats;
 l'obscur mantell del cel el llamp esquinça,
 i el trò esglaia als neuròtics i als tarats.
 L'esbojarrat mestral, crudel despulla
 els arbres del passeig, de fulla en fulla,

i amb buf sacríleg, tomba per l'acera
 el fogó d'una vella castanyera.

En el misteri ombriu d'una escaleta,
 brau fill de Març i gentil cambrereta
 flirtegen a pleret: si els llavis closos,
 flamejants els esguards, els dits frissosos...

Entre el ritme suau de la ruixada,
 enllà, al lluny, s'ou dringar l'esquellincada
 de les mansuetes burres de la llet;

un *auto*, al passar, llença aspre romflet,
 que corglaça a un xeruc qui ven jornals;

i mentre el fanalê encén els fanals
 i rodola el fullam, pel vent empès,
 vibra, sonor, l'esclat furtiu d'un bés...

Sota un porxo, enronrats de nois i nenes,
 dos orbs van dejectant cobles obscenes,
 i més enllà, un tafur, amb falsos daus,
 buida la potxa als jogadors babaus...

Mes, la moral no corre risc d'atracus:
 com nou Argos, la vetlla, diligent,
 un guarda de les urbs... qui en est moment
 està a sopluiç, fent libacions a Bacus.

Oh, agemolidora poesia
 d'automne tebi i dels seus jorns plujosos!
 Amb quin delit jo gusto l'ambrosia
 dels gotims d'or de ton parral, sucosos!

RHAWE

GLOSARI

POLONIA

Més d'un cop ens havem preguntat aqueixos dies: Aquells amables i excel·lents artistes polonesos, tant refinadament sensibles, tant exaltadament patriotes, que vingueren i exposaren fa cosa de uns quatre anys a Barcelona, i amb els quals trabàrem un ferm lligam espiritual, ¿on deuen raure?... Són moris?... Són vius?... I si belluguen, si el fat de la guerra ha tingut el bon acert de respectar-los ¿què deuen pensar-ne, què deuen dir ne, ells que no volien ésser ni russos ni... dels altres, d'aqueixa invasió teutònica que acaba amb el gran sàinet de la lliberació polaca?

No'n sabem res, però ben segur que deuen plorar de rabia, davant l'escarni inflingit a la seva terra amb motiu de l'indigna parodia.

Pobres polonesos, ja és trist el vostre destí!... sortir del foc per a caure a les brases!... I encara haver de donar les gràcies an aquell que vos hi tira!...

Perquè el cas de la Polònia invadida no pot ésser més llastimós ni més irritant. Abans, els polonesos tenien un enemic conegut, sincer, declaradament ofensiu: l'opressora Rússia; no obstant, després, amb la guerra, els nès de Kosciusko pogueren comprovar de quina banda s'alçava la justícia i la defensa de les petites nacionalitats, i més de grat que per força feren causa comú amb la creuada del Sant Esperit. Avui, els polonesos, invadits pels barbres, després de rebre d'aquests la més sagnant de les ferides, reben del seu emperador la més afrentosa de les burles en forma de una fingida llibertat.

«Teniu, vos dono la llibertat—els diu.—Sou llures,... però us imposito un rei de la meva sang...» (de la meva mala sang, hauria pogut dir). «Des d'avui sou amos de vosaltres mateixos... però amb la condició de obligar-vos a tot lo que jo vos manaré». I les obligacions consisteixen en llevar una quinta dels homes sans i vigorosos (la flor i nata del jovent) i enviar-los a les trinxeres contra els que lluiten per la llibertat del món.

I, mentres dona la llibertat a la Polònia russa, permet que'ls altres polonesos, els de l'altra banda, els que sofreixen anys i anys el domini germànic continuïn sota el seu peu, sense tenir en compte l'història, com si uns i altres no fossin enamorats de l'«àliga blanca», com si no fossin germans, com si no tinguessin la mateixa sang, ni les mateixes idees llibertadores.

Pobre Polònia!... Quina llàstima fa! I, sobre tot, quina llàstima, quina tristesa i quina repugnància fa aquest miserable rei d'opereta que ha sigut cridat per a asseure's en el seu tronó!... Aqueix infeliç, segona edició de En Wied, d'Albania, que podrà arribar a ésser rei de Polònia, però que no serà mai el rei dels polonesos.

XARAU

TELÓ ENLAIRE

L'exhumació que de la comèdia d'En Benavente *La Gobernadora* ens ha ofert a «Romea» la companyia d'En Puga, ha pogut evidenciar com sota la distinta aparença de ses dues maneres—la de *La Gobernadora* i la de *La ciudad alegre y confiada*—l'autor de *Los intereses creados* s'ha mantingut sempre fidel a la seva concepció artística del teatre. Pot valer-se d'un o d'altres procediments, però, radicalment, essencialment, la valor artística està assolida per les mateixes concepcions.

No seria més que una prova de miopisme o d'una lleugeresa crítica del tot vituperable confondre els primers termes i enterbolits per la boira de les imprecisions no donar-se compte de que totes les coses van precisant-se, en la llunyania final on tenen arrels.

Naturalment, la manera escènica és distinta, àdhuc a voltes oposada a la de les darreres obres del gran escriptor; però cal no oblidar que això és forma i no esperit, paraula i no verb. Cal tenir present que això es modifica i doblega i adopta a les necessitats i desitjos del dramaturg com el fang als dits de l'estatuària. Virtualment l'autor és el mateix i les mateixes les valors socials i artístiques damunt les que fa descansar tota la transcendència que vol que sorgeixi de sa obra.

Potser s'han precipitat, doncs, una mica els que han volgut acusar en l'obra general benaventiana d'aquests darrers anys una desviació, una renúncia, un apartament de la seva primera manera. Adhuc havent canviat la tonada, el cant és el mateix. Ei, segons la nostra opinió, que, per ésser nostra, no té més valor que el de la sinceritat.

A «Romea» *La Gobernadora* ha servit també per a que En Puga assolís un gran èxit com director d'escena. Totes les dificultats, que són moltes, del tercer acte, les ha vençut amb una traça i un art extraordinaris, donant mostra de les seves excel·lències artístiques. Així mateix, en lo que respecta a la interpretació de son paper. Però val a dir que aquest no representa per a ell cap dificultat. La senyora Ortiz estigué molt bé fent de Gobernadora i ens plagué molt en el segon acte i en tota l'engunia del final de l'obra viscuda amb una gran força d'expressió. Els demés força discrets, més especialment la senyora Díaz i el senyor Mata.

El mateix Puga ha reprès *Los intereses creados*, obtenint amb el *Crispín*, que estrenà a Madrid, un gran èxit. Dins de la concepció i caràcter que s'ha donat al *Crispín*, i que sembla que és la que plau a l'autor, però que a nosaltres ens sembla totalment equivocada, la creació d'En Puga és perfecta.

A «Eldorado», la Companyia Portes ha estrenat una comèdia d'En Golobardas, *Cubriendo las apariencias*, petita joguina que demostra l'enginy literari, el bon gust recomanable de son autor.

A «Novedades» segueixen també amb el repertori de *re-estrenes*. Darrerament ha tingut lloc la de *Juan José*. ¿Hauré de dir que En Morano en feu una creació? A voltes en Morano sembla un home que ha entrat a l'escenari per equivocació i que conta la seva vida; no és un actor que recita, sinó un home que viu. Tal en *Juan José*.

I ara, hem de parlar d'un acontereixement cinematogràfic de primer ordre. La mateixa excepció que fem parlant-ne en aquesta secció, és prova de l'alt concepte en que el tenim. Ens referim a la prova del primer programa *Triangle* format per a el drama *Triangle Kay-Bee*, titulat *El cobarde* i la comèdia *Triangle Key-tone La casa a flote*. Les dugues pel·lícules són, cada una en son gènere, dugues meravelles. Està tan desprestigiada l'elogi cinematogràfic, prodigat a dojo a coses que no s'ho valen que, francament, tenim por als adjectius. Voldríem que mai se n'hagués dit cap de molt ponderatiu per a abocar-los ara tots al parlar d'aquesta esplèndida i artística manifestació de la cinematografia. No passarem per alt, la perfecció fotogràfica i sobre tot l'aciençada i artística cura amb que han sigut posades en escena, evocant amb

LLAMENTACIONS D'ODALISCA

—Que és trist, això!... Tants negres servidors... i no n'hi ha cap que'm serveixi.

una poesia i precisió del tot elogiabls la puresa de l'ambient, sense una fallida ni un mancament.

Afegim que estàn interpretades per veritables artistes, conscients de la seva tasca i que enlairen al *cinematògraf* a la categoria artística que li pertany. Ademés, el concessionari, donant-se compte de l'importància que el lletrero té en la pel·lícula, ha tingut el bon gust d'encarregar la seva redacció a un literat com l'*Amichatis* que ha escrit els títols amb un bon gust, una elegància, una oportunitat i un bell estil que són un mèrit més de les pel·lícules i que mai seràn prou elogiats.

FARFARELLO

LICEO: Sense reserves de cap mena, podem prodigar aquesta setmana elogis a tothom. A l'empresa per l'esforç que representa en aquests temps d'escassetat, fins de cantants, aplegar quadro tan complet com el que la nit del dimarts va cantar *Manon*.

A la senyoreta Genoveva Vix, perquè realment ha confirmat la fama de que venia precedida; canta admirablement, és una actriu de còs enter i a més li escau el paper de *Manon* a les mil meravelles. Llàstima que una dòna així tingui sentiments monàrquics!

El tenor Schippa és categòricament el millor tenor del gènere italià que ha trepitjat les taules del «Liceo» de deu anys ençà, modula, afina i diu com un veritable mestre; les ovacions eren continuades la nit del debut.

I el senyor Crable, l'altre debutant, va arrodonir el quadro, que és tot lo que pot dir-se, tenint al costat les dugues primeres figures de qui hem parlat.

En Padovani, amb la batuta, chors, comparseria, etc., tampoc estigueren gens malament.

En fi, el primer èxit de la temporada ha sigut al menys ben gros.

—En el «C. A. de D. del C. i de l'I.» tingué lloc, el propassat diumenge, la segona de les representacions de Teatre Català, que vé donant amb extraordinari èxit. Com ja era de esperar pels auguris que de la festa es tenien, la sala es vegé plena a vessar. La comedia de l'Avell Artís, *Maí se fa tard si el cor és jove*, fou representada amb tanta cura per part de tots, que lograren arrencar del públic merescudes ovacions. Cal mencionar especialment a la senyoreta Mestres, qui feu brillar son paper d'*Adriana*, mateix que la senyora Riera i els senyors Sirvent i Pellicer, els quals demostraren haver fet, dels seus, l'estudi necessari. De la direcció no cal parlar-ne; tan acurada com sempre; l'Iglesias hi fa conèixer sa mà; l'obligaren a sortir diferents vegades a rebre els aplaudiments de la concurrència,

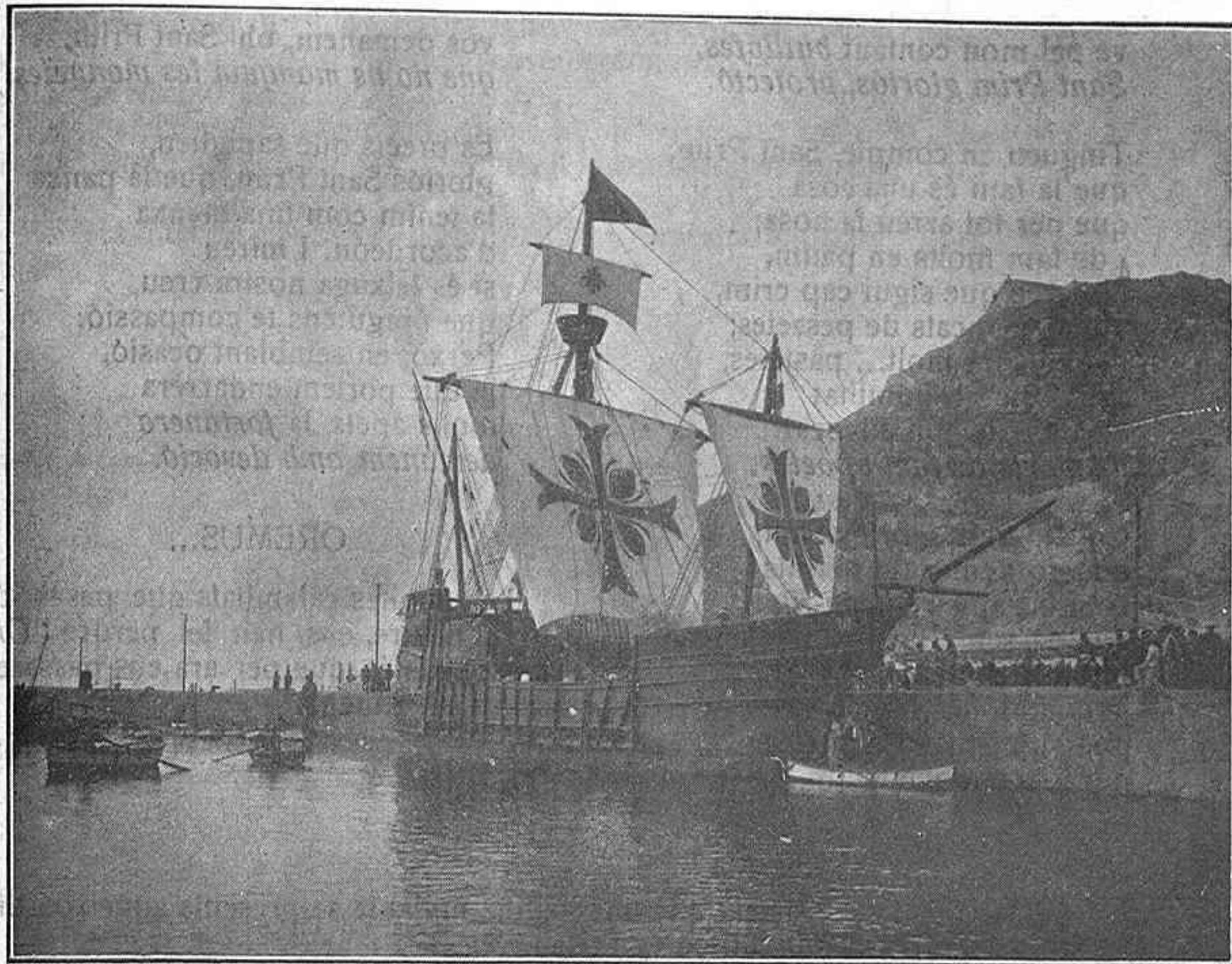
Es representà seguidament el celebrat quadre d'En Ramón Vidales, *El carro del vi*, devent fer constar que hi riguerem de gust. El senyor Sirvent feu del *Pare Cebrià* una verdadera creació, aixís com la senyora Baró amb son paper de *Gallarda*; no desmeresqueren en res els demés que es cuidaren de portar a terme les restants figures.

AL FIELATO

—Soc la Fam

—Passi, passi, i acomodis com si fós a casa seva.

La carabela *Santa María*, construïda expressament per a impressionar la pel·lícula *La Vida de Cristóbal Colón*.

ELS DEPORTS

Començament de campionat.

Aixís podríem rotular aquesta crònica d'avui. Començament de campionat de foot-ball, que és com dir començament de diumenges accidentats, emocionants i fins i tot anti-festius. Perquè mirin que això d'haver de dinar a les dotze per anar a veure partits és una cosa un xic abusiva!

Deiem, doncs, que estem als comensos del campionat amb dos partidets amb que ens obsequiaren diumenge passat les dues desavingudes parelles *Espanyol-Inter* i *Espanya-Uni* en els camps dels primers i pesi a la semi-pedregada que caigué poc abans d'arribar nosaltres al *lugar del suceso*.

Aquests partidets estigueren a regular alçaria. Per exemple, l'*Inter* creguerem per un moment que les mesuraria a l'*Espanyol*, perquè aquest club jugava molt malament i els altres se'n aprofitaven; sort que en un bullit—*barullo* que diria En *Adrià d'El Poble*—en López ficà la pilota dins de la xarxa internacional d'un cop de cap tonto, i això tant senzill i poca substància feu que guanyés el club blau-blanc per un goal a zero.

L'altre partidet estigué més ensopit, si cab, no obstant i el bon públic que hi havia. Els estudiants, mantcantlos-hi un *Kinké* estan a les fosques i han perdut l'esma de fer cap goal. Resultat, que no obstant i defensar-se molt, els espanyistes els hi ficaren la pilota dins tres vegades, que ja és ficar.

Rès més hauriem de dir del campionat, perquè amb aquestes poques ratlles queden pintats al oli els partits de diumenge, però ens diuen que a Sabadell i hagué *hule* i volem enterar als nostres llegidors a l'ensemps que contentem als simpàtics que potser es pensen que no volem parlar-ne d'ells.

Si senyor; hi havia diumenge a Sabadell un partit: *Atlètic-Centre d'Esports*, que és com si diguessim els del Casino de dalt i els del Casino de baix de la ciutat dels teixits.

I resultà que'ls *atlètics* feren dos goals als altres, i cap al final s'armà una, diguem-ne *bronca*, per si era o no era *legal* el darrer tanto. I aixís s'acabà el partit. Es veu que a Sabadell no hi ha gènit!

En quant a l'art de la marina, ensopidot. El Club de Mar fou l'únic que donà senyals de vida amb una regata entre ells, de iols, que guanyà el nostre benvolgut i *anglòfil* amic el timoner Cortadellas, amb un equip que's veu que's porta l'oli.

Els ciclistes de Sans també coregueren i... parin de comptar.

HIP

NOTES D'ART

Dos germans que's diuen o se anomenen Bou—en qüestions de família no hem de ficar-nos-hi—llogaren les cel·lebres Galeries Laietanes per a fer en elles una exposició de pintura espanyola.

I a fè que la cosa ha reixit... pobre pintura espanyola!

Un hom entra en aquelles sales i es figura trobar-se entre'ls pastitxos del llegat de l'Excel·lentíssim senyor Marquès d'Alella a nostre Museu. Els Bous poden tenir els gustos que més

els hi plaguin, ells no tenen cap culpa que altres ho facin molt malament, ara, en lo que sí tenen culpa, pot-ser desgracia, és en exposar les obres dolentes dels bons i habituals dels negats.

Don Hermen A. Camarasa exposa una gitana i un noi vestits de color de vi i amb els braços fets de llistons.

El senyor Chicharro (don Eduardo) exposa un moro pobre en camisa, que demostra que no te vergonya el moro, ni bon gust l'artista, diem-ne artista d'aquest primera medalla.

En Cardona, com sempre, admirable. Don Guillem Gómez Gil, sublim! Hi ha una *Noche de luna* que: Guillem! guillem! guillem!

Don Cayo és de lo més caio de l'exposició; sort que un altre primera medalla, don J. M.ª López no Picó sinò Mezquita, li fa vores; mireu que aquella *Romeria*...

Mare de Déu, quanta...

Un senyor que's diu Llassera exposa una madrilenya i una noia amb un gat. Cristo! Un gat amb vi voldria jo per a suportar eixes coses.

Després hi han coses sublimes dels senyors Bou, Puig, Pinazo, Terruella, Torres, Mongrell, Mir, Martínez, etc., etc.

Ara lo que no podem deixar escapar sense comentari o menció és aquella senyora de la mamella que En Romero de Torres anomena *La joven de la tanagra*. Lo que sembla és una raspa impúdica, vaja! i ademés està mal pintada, vaja! i és de un gust horrible, vaja!

I aquests bromistes de Pradilla i d'Oliva que an aquestes altures de la guerra europea ens surten amb «Cervantes dedicando su última obra», amb «Doña Juana la Loca»... Es abusar.

D'En Nestor... d'En Nestor ja n'he parlat dugues vegades i ja'n tornaré a parlar.

M. REI

GOIGS

EN LLAOR DEL GLORIÓS SANT PRIM,
PATRÒ, ADVOCAT I... NOTARI DELS PRIMS
I «PRIMOS», QUE PER NO COBRAR
«PRIMAS» ESTEM MAGRES I NO LA BALLEM
GRASSA

*Gloriós Sant Prim, protectô
de morts de fam i poetas,
que no'ns manquin les mongetes
demanem amb devoció.*

Oh! Vos, Sant Prim, que teniu
la sòrt de no pagar pis,
car al cel viviu feliç
com la truita dintre el riu.
Compadiu-vos del que escriu
sense gens d'inspiració,
i teniu-li compassió
si per guanyar's les garrofes

va pel món contant *butllofes*,
Sant Prim gloriós, protectô.

Tingueu en compte, Sant Prim,
que la fam és una cosa
que per tot arreu fa nosa;
i de fam molta en patim.
No crec que sigui cap crim,
l'estar mancats de pessetes;
i si bé som molt... pastetes,
acudim amb humilitat
a Vos, que sou advocat
de morts de fam i poetas.

Considerem, gloriós Sant,
que no demanem pernills
com fan quatre *llepa-fils*
que passen el temps menjant...
i nosaltres dejunant.
Ja que, doncs, ni farinetes
podem menjar els poetas,
per la gana que tenim,

vos demanem, oh! Sant Prim,
que no'ns manquin les mongetes.

Es precis que sapiguen,
gloriós Sant Prim, que la panxa
la tenim com una manxa
d'acordeón. I mireu
si és feixuga nostra creu,
que ningú ens té compassió.
Perxò, en semblant ocasió,
ja que portem endarrera
molts àpets, la *fartanera*
demanem amb devoció.

OREMUS...

Les moltes calamitats que pesen da-
munt nostre, ens han fet perdre l'*Ore-
mus*; aixís és que per ara ens passarem
sense ell. Amén.

DOLORS MONT

A la pintoresca vila de Cambrils s'hi celebrà, diumenge
passat, un digne i merescut homenatge al doctor Gimbernat,
operador eminentíssim nascut en 1734 i mort en 1816.

Ja'ls fariem cinc cèntims de la vida i miracles de aqueix
senyor; però si se'n volen enterar és molt senzill:

Comprin l'«Almanac de L'ESQUELLA» que sortirà un dia
d'aquests, i veuràn que'l tal Gimbernat forma entre els 40 ca-
talans il·lustres que publica.

Mateix que una gallina mullada se presenta aqueixos dies
el *sanxo* Suárez Inclán.

No és d'estranyar, si és veritat lo que's mormura.
Figureu-vos que l'amo li ha dit que tenia la policia mal
organitzada i que per això el senyor rei ha tingut d'aplaçar el
viatge.

Quina vergonya!
Oh!

S'ha acordat que, pels agents del Municipi, se verifiqui el
repès de tot el pa que's porta a domicili en el districte segón.
Justa.

I els veïns dels altres districtes que's facin repicar.

LA TRISTA NOVA

—Es veritat, coronel, que s'ha mort el vell Francisco Josep?
—Sí, senyores... Demanava la pau i Nostre Senyor li ha
concedit.

Ha tornat de Madrid la Comissió de l'Exposició. En Pich no hi veia de cap ull, tornant-se a veure *personaje*. Estava radiant, que *electrisava!*

Tan mateix ha tornat molt satisfeta. Ah, ja! Tot deu estar arreglat. Però... ¿i el marquès? Dimitit. ¿I la subvenció? Bona, gracies.

Però la qüestió essencial es aquesta: la Comissió retorna satisfeta. Del mal, el menys.

Els jaumins, els *requetès*, han celebrat un aplec a Tona. Ara! Ara va bé! S'han posat en lo just. Sempre ho havíem dit que eren uns *nois de Tona!*

Ara diuen si en Rius està enamorat. ¿Si que l'hem feta bona!

Ja'l tindrem a Madrid tot l'hivern. Pot-ser serà un mal, pot-ser serà un bé... Siguem discrets.

Activitat. El senyor Vila Marieges s'està fent home. En vuit dies haurà donat setze conferencies.

Ell no para mai: del Poble Sec al Camp de l'Arpa; de Sant Gervasi al Poble Nou.

Lo bõ és que aqueix fonógraf ambulant parla de tot. Parla de tot sense saber de res.

Ara els industrials de la Rambla dels Estudis s'indignen pel projecte de traslladar allí les taules de les floristes. Ja és veritat que hi va diferencia dels botiguers als poetes.

Si ve... si no ve. Això ja sembla una broma d'En Novejarque. ¿Què hi diu en Suárez Inclán? ¿Se'n va o no se'n va? Vui dir: ¿Ve o no ve? Encara que en el fons les dugues preguntes son la mateixa. Sinó que li diguin an En Prat de la Riba.

Les coses van posantse a tò! Han desaparecut les absurdes enormitats del començament de la guerra. Els *repentistes* han vist caure amb estrèpit sos castells fantàstics. Com sempre, el pervindre ha sigut, és i serà dels qui sapigueren mirar lluny. I com sempre, la victoria ha d'ésser de la justícia, de la veritat i de la raó.

Per això, per la força incontrastable d'aquestes profundes veritats fonamentals, el curs de les coses s'ha restablert. Per a que's compleixin les lleis de les paradoxes gracioses una cosa absurda subsisteix encara:

—El catòlics germanòfils espanyols.

S'ha publicat una interviú amb el Mestre Vives. Llegint-la, sembla que l'autor de *Maruxa* no digué res d'agut ni d'interessant. ¿Com hi ha Déu, que no pot ésser! Alguna cosa diria, alguna ganyota faria al menys. Lo que cal és sapiguer traduir les ganyotes d'En Vives, que son molt més difícils que la partitura de *Maruxa*.

A BERLÍN

—Vina a sópar, tonta, jo regulo les subsistencies.

MOBILITZACIÓ DELS CIVILS

—Quin càrrec té vostè, von SSS? —Divertir-la i... divertir-me.

—Còm estàs, noi? Encara tens tanta por de morir?

—No. D'ençà que llegixo aquest diari, que'm sembla que vaig per bé.

Quan vegis afeitar al teu veí...

Les valentes tropes serbies han entrat a Monastir.

Als frares de Montserrat no'ls deu arribar la camisa al cos.

Gran èxit de la *Maruxa* al Liceo.

Acompanyat d'en Battistini el nostre gran Amadeu Vives es vegé obligat a sortir a rebre els aplaudiments del públic.

Pero, cada vegada, sortia seguit de una mena d'appendix... l'autor de aqueix llibret insuls i minsó que ha fet forrolla gracies a la musica del compositor català.

—Qui és aquest altre?—deia la gent.

—En Pascual Frutos.

I la gent replicava:

—Pues... retirar esos «frutos» que están verdes.

Ha tornat de Cádiz l'ex regidor senyor Oriol Martorell

(a) *Cuca fera*.

Ha tornat «satisfecho y orondo.»

El sentissiu contar les belleses de la *Tacita de Plata*... Quines llaunes!... Allò es dipòsit franc i zona neutral! i lo demés histories.

Es que'l van pendre per un xino i el van enganyar.

Ara, al Ateneu, ja no li diuen La Cuca; li diuen *La Murga gaditana*.

Sembla que'l bullit de l'Exposició va per bon camí. El marquès de les *Cinquilles* retirarà la dimissió presentada i que tanta polsaguera havia aixecat.

Vaja!... ja'm sembla sentir el sospir de satisfacció dels empleats d'aquella oficineta del Park.

Encendran el puro de quinze, posaran les cames damunt del buró i exclamaràn a chor:

—Se respira!

Se dona per indefinidament aplaçat el viatge del rei a Barcelona.

Ho sentim pels catorze monàrquics que ja havien encarregat la levita.

I pels sastres.

Perque, aplaçat indefinidament el viatge, no tindran altre remei que aplaçar indefinidament les factures.

Ven y ven y ven!...

Temporals pel pare i per la mare.

Temporals per mar i per terra.

I lo que és pitjor, lo que es més llastimós, temporals amb víctimes.

A pesar de lo qual, deixant de banda els morts i ferits... Diguem-ho en vers que resulta més tràgic:

Aqueix temporal que'ns *raca*,
no és res, si bé ha fet molt mal,
davant del gran temporal
que'ns vé a dintre... la butxaca.

S'ha concedit una placa d'honor al Hospital de Sant Pau. Ara falta que's concedeixin tots els honors als pobres malalts.

Encara que siguin honors sense *placa*.

Jordi Català: Moltes mercès.—Jaume Sardà i Ferràn: El pensament és molt noble, però la forma és lleitia per manca d'espontaneïtat. La del *forjador* ja m'agrada més, Pot-ser vagi a l'Almanac de *La Campana*.—Ll. Pujol M.: Després de ben triat i remenat, me quedo amb el *Sobretaula*, que anirà una mica arregladet, amb el seu permís.—Dan: El seu article no està mal, però té un gros defecte per a nosaltres: és excessivament llarg. Ademés, cregui'm, l'assumpte no dona més que per a un parell de quartilles.—Ramón Ribas: De ratlles curtes que no diguin res o molt poca cosa, en tenim més que un foc no'n cremaria.—Mario Torre Francés: Esta bé i, per mica que l'espai ho permeti, anirà a l'Almanac de nostra germana gran *La Campana de Gracia*.—P. S. A.: Gracies pel bon intent, però aqueixos ninots no'ns convenen.—Miquel Guinart: Alguna cosa s'aprofitarà.—Eduart Trias: *Trias, trias* i remenes... i tot plegat res.—Socas: Perque no's queixi, allà và la darrera *quarteta*, que se sembla an en Romanones, per lo coixa:

«M'agrada quan ma cara
acaricies amb dolç bés;
però quan m'agrada més
es quan ets lluny de ta mare.»

I olè pels gendres indignats!...

Antoni López, editor, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

TELÉFONO 4115

S'està enquadernant

L'Esquella de la Torratxa ALMANAC

PER A L'ANY 1917

40 retrats amb la seva biografia dels Catalans Il·lustres

(Reproducció dels que figuren en la Galeria del nostre Ajuntament)

D'aquí pocs dies es posarà a la venda

Preu com sempre: UNA pesseta

Talonnarios Lotería Navidad

Unión, n.º 3 BAZAR DE LA UNIÓN Unión, n.º 3

OBRA NUEVA

LAS FORMAS ARTÍSTICAS EN LA ARQUITECTURA TÉCNICA

ÚNICO TRATADO DE ARQUITECTURA DE
INDUSTRIA PUBLICADO HASTA LA FECHA

DEBIDO A LA PLUMA Y AL LÁPIZ DE
FELIX CARDELLACH

Un gran volumen de 34x29 elegantemente encuadernado 35 ptas.

OBRA NUEVA

El libro más sensacional sobre la guerra

LA VICTORIA EN MARCHA

POR
DAVID LLOYD GEORGE

Traducción de V. CLAVELL

Un tomo en 8.º

Pesetas 2'50

EL AÑO EN LA MANO para 1917

QUEDA COMPLETAMENTE
AGOTADA LA EDICIÓN

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del GirPostal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebra a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

En «Llapissera» de la guerra